

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1940.

Första kammaren.

Nr 6.

Onsdagen den 31 januari.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Herr statsrådet *Möller* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition nr 23, angående försäljning av ett till landsfiskalsbostället Rinkeby 3¹ i Danderyds socken av Stockholms län hörande område.

Herr statsrådet *Pehrsson-Bramstorp* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition nr 26, angående befrielse för dödsboet efter legitimerade veterinären A. A. A. Norlén från viss ersättningskyldighet.

Företogs val av tjugufyra valmän för utseende av revisorer och revisors-suppleanter för granskning av riksbankens avdelningskontors i orterna räkenskaper och förvaltning; och befunnos efter valförrättningens slut hava blivit utsedda till valmän:

herr Andersson, Elof,	med 79 röster,
» Andersson, Per,	» 79 » ,
» Bergström	» 79 » ,
» Berling	» 79 » ,
» Bodin, Gunnar	» 79 » ,
» Bodin, Karl	» 79 » ,
» Bondeson	» 79 » ,
» Caap	» 79 » ,
» Dahlström	» 79 » ,
» Friggeråker	» 79 » ,
» von Horn	» 79 » ,
» Larsson, Sven,	» 79 » ,
» Magnusson, Theodor,	» 79 » ,
» Nilsson, Johan, i Malmö	» 79 » ,
» Nilsson, Theodor,	» 79 » ,
» Nisser	» 79 » ,
» Norman	» 79 » ,
» Petersson, Knut,	» 79 » ,
» Sköldén	» 79 » ,
» Ström, Torsten,	» 79 » ,
» Strömberg	» 79 » ,
» Sundvik	» 79 » ,
» Walles	» 79 » ,
» Velandér	» 79 » .

Anställdes val av sex suppleanter för de valmän, som av kammaren fått i uppdrag att utse revisorer och revisorssuppleanter för granskning av riksbankens

kens avdelningskontors i orterna räkenskaper och förvaltning; och befunnos efter valförrättningens slut hava blivit utsedda till valmanssuppleanter:

herr Egnell	med 58 röster,
» Anderson, Iwar	» 58 » ,
» Sundberg	» 58 » ,
friherre Beck-Friis	» 58 » ,
herr Olsson, Karl Johan,	» 58 » ,
» Albertsson	» 58 » ,

sedan ordningen dem emellan blivit genom lottning bestämd.

Ang. in-
skränkning av
kungörelse-
förfarandet
i kyrkorna.

Jämlikt § 20 av kammarens ordningsstadga hade herr *Bondeson* till herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet framställt följande frågor: »Vilka åtgärder hava av Kungl. Maj:t hittills vidtagits i anledning av 1936 års lagtima riksdags hemställan, att Kungl. Maj:t *snarast* ville föranstalta om erforderlig ytterligare utredning angående inskränkning av kungörelseförfarandet i kyrkorna samt framlägga förslag i saken?

Kan riksdagen inom den närmaste framtiden emotse ett på erforderlig utredning grundat förslag av Kungl. Maj:t i förevarande ämne?»

Herr statsrådet **Westman**, som enligt å föredragningslistan gjord anteckning komme att vid detta sammanträde besvara herr Bondesons berörda frågor, erhöll ordet och anförde: Herr talman! Ledamoten av riksdagens första kammare herr Bondeson har till mig framställt följande frågor:

Vilka åtgärder hava av Kungl. Maj:t hittills vidtagits i anledning av 1936 års lagtima riksdags hemställan, att Kungl. Maj:t *snarast* ville föranstalta om erforderlig ytterligare utredning angående inskränkning av kungörelseförfarandet i kyrkorna samt framlägga förslag i saken?

Kan riksdagen inom den närmaste framtiden emotse ett på erforderlig utredning grundat förslag av Kungl. Maj:t i förevarande ämne?

Riksdagens skrivelse angående inskränkning av kungörelseläsandet i kyrkorna har föranlett, att frågan på grundval av tidigare verkställd utredning upptagits till behandling inom justitiedepartementet. Det har visat sig, att frågan är av mycket ingripande natur, då kungörandet i kyrkan enligt ett stort antal författningar utgör den viktigaste formen för meddelanden till allmänheten.

Någon tvekan råder icke om att en ändring är i hög grad önskvärd och *snarast* bör komma till stånd. Det är emellertid nödvändigt att göra en genomgång av alla författningar, där kungörande är påbjudet, för att finna lämpligaste sättet i olika fall för dess ersättande med någon annan form för meddelande. Kungörandet i kyrkan kan nämligen icke för alla fall ersättas av samma nya förfarande, utan åtskillnad måste göras alltefter beskaffenheten av de författningar eller beslut, förrättningar, sammanträden och dylikt, som skola kungöras. Det tidsödande arbete, som kräves, har hittills måst stå tillbaka för mera brådskande lagstiftningsuppgifter. Något förslag till denna riksdag torde därför ej kunna framläggas.

I avvaktan på en lagändring föreskrives numera vid utfärdande av lagar och författningar allenast i mycket begränsad utsträckning att de skola kungöras från predikstolen.

Herr Bondeson: Herr talman! Jag ber att få uttala mitt varma tack till herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet för att han så omedelbart besvarat min fråga. Samtidigt kan jag emellertid inte underlåta att framhålla, att jag finner det beklagligt, att, såsom herr statsrådet meddelade

Ang. inskränkning av kungörelseförfarandet i kyrkorna. (Forts.)
i slutet av sitt svar, vi icke till denna riksdag kunna vänta något förslag i ämnet.

Kyrkokungörandet såsom medel för delgivning och bekantgörande av myndigheters utslag, resolutioner eller bud har sedan länge ansetts ur olika synpunkter mindre lämpligt. Det tillgodoser varken erforderlig effektivitet eller rättssäkerheten. Det tyvärr sparsamma kyrkobesökandet på många ställen i vårt land gör det uppenbart, att delgivningen eller bekantgörandet av myndigheters beslut eller påbud genom uppläsning av desamma från predikstolen blir en ren fiktion. Rättspraxis ådagalägger också, att part vid flera tillfällen utsatts för rättsförlust, enär han ej avvetat eller förstått, att kungörandet i kyrka inneburit delgivning med honom.

Vad som föranlett mig att nu komma med denna fråga är ett fall från min hemort, där en jordägare kommit i en mycket svår situation på grund av att han icke haft vetskap om att byggnadsförbud förelåg, där han hade för avsikt att bygga. Vägstyrelsen hade under sommaren 1937 låtit planera omläggning av väg och därvid utstakat alternativa linjer. Tiden gick och jordägaren blev nödsakad att bygga ett nytt bostadshus för sina arbetare. Han gjorde därför upp ett entreprenadkontrakt med en byggmästare. När grunden till huset var lagd och murningen pågick, kom en av vägstyrelsens vägmästare och meddelade, att byggnadsförbud förelåg. Entreprenören bad vägmästaren att vända sig direkt till jordägaren. Denne var emellertid för dagen ej hemma utan fick först senare kännedom om det misstag han begått — och så kommer det meddelande från länsstyrelsen till jordägaren, att huset skall rivas, emedan det lagts just där den nya vägen skulle gå fram. Skrivelser i ärendet ha sedan växlats mellan jordägaren, vägstyrelsen och länsstyrelsen men utan resultat, och nu lär jordägaren ha vänt sig till Konungen i ärendet.

Om jordägaren kommer att åläggas att riva sitt hus — i vilket enligt vad han från början tänkt sig hans arbetare nu skulle ha varit inflyttade — kommer han att åsamkas stor förlust. Kungörelse angående byggnadsförbudet hade upplästs i kyrkan — men den det gällde hade ej hört den. Att en uppläsning i kyrkan icke är till fyllest i sådana fall säger sig självt.

Reformer på denna punkt ha också flera gånger bragts på tal, men de framlagda förslagen ha icke lett till resultat. Vid 1934 års kyrkomöte begärdes i skrivelse nr 22 snar utredning angående inskränkning i görligaste mån av kungörelseförfarandet i kyrka. År 1936 anhöll — såsom också nämndes av herr statsrådet — riksdagen, att Kungl. Maj:t snarast ville föranstalta om erforderlig ytterligare utredning angående inskränkning av kungörelseförfarandet i kyrkorna samt framlägga förslag i ämnet. Jag hänvisar till 1936 års riksdags skrivelse nr 28, första lagutskottets utlåtande nr 3 samt de likalydande motionerna nr 30 i första kammaren och nr 124 i andra kammaren vid samma riksdag.

Den sak, som det här är fråga om, nämligen spörsmålet om det mest effektiva och för rättssäkerheten mest betryggande sättet för delgivning och bekantgörande av myndigheternas utslag, resolutioner eller bud, är av mycket stor betydelse. I våra dagar, då omständigheterna undan för undan nödvändiggöra allt flera och allt mera vittgående ingripanden från statsmakternas och myndigheternas sida i den enskildes liv, har frågan blivit ännu mera brännande än förut. I den mån man på den enskilde ställer allt större krav på uppmärksamhet och lojalitet inför alla de åtgärder, som nu vidtagas av det allmänna, är det nödvändigt, att myndigheternas påbud bekantgöras eller delgivas vederbörande på ett sådant sätt, att den största tänkbara effektivitet uppnås. Jag och många med mig hoppas på en bättre ordning härutinnan.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 25, angående anvisande å tillägsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 av vissa anslagsmedel.

Vid förnyad föredragning av statsutskottets utlåtande nr 12 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående beviljande av lån till aktiebolaget Kattstrupeforsen m. m., bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Ang. anordnande av luftskyddsrum för postverket.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 13, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anordnande av luftskyddsrum i vissa postverket tillhöriga fastigheter.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts i proposition nr 10 framlagda förslag hade utskottet i förevarande utlåtande hemställt, att riksdagen måtte medgiva, att till anordnande av luftskyddsrum i postverket tillhöriga byggnader finge disponeras högst 575,000 kronor av till generalpoststyrelsens förfogande stående likvida medel, som uppkommit genom avsättningar till postverkets förnyelsefond.

Herr **Herlitz**: Herr talman! Föreliggande utskottsutlåtande och den proposition, som det grundar sig på, ge anledning till en reflexion, som jag nu icke kan tillbakahålla och som man har haft anledning att göra redan vid flera föregående tillfällen, då riksdagen under det pågående kriget beviljat anslag till militära ändamål och beredskapsändamål.

Liksom man förut vid åtskilliga tillfällen i propositionerna har fått se utförliga uppgifter om de militära och andra ändamål, för vilka medel äskats, så innehåller denna proposition besked om vilka orter i riket som äro av den beskaffenhet, att särskilda åtgärder anses erforderliga för deras skyddande vid anfall från luften. Detta står ju i god överensstämmelse med skick och bruk i den svenska riksdagen vid behandling av anslagsfrågor, som röra bygnadsföretag och sådant. Varje särskilt företag specificeras noga. Men, mina herrar, det står icke riktigt väl i överensstämmelse med den mening, som vi nu kunna läsa på alla husknutar och som bl. a. går ut på att iakttaga tystnad i offentliga angelägenheter.

Man kan ju sentera den respekt för riksdagens rättigheter, som regeringen visar genom att ändå lägga fram sakerna i denna form, men jag finner det angeläget att betona, att det dock icke är någon som helst statsrättslig nödvändighet att förfara på det sättet. Det finns intet stadgande i grundlagen, som påkallar, att en anslagsfråga behandlas på detta detaljerade sätt. Det ginge statsrättsligt precis lika väl för sig, att Kungl. Maj:t utan specificerande av ändamålet allenast begärde en klumpsumma och lämnade specificerade uppgifter till vederbörande utskott. Hur långt man skall gå i specificering beror endast och allenast på hur mycket riksdagen vill vara med om att bestämma, och jag antar, att jag icke skall bli motsagd från något håll, om jag vågar hävda, att riksdagen gärna skall bevilja anslag till sådana här ändamål utan att få dem så noggrant specificerade, som här skett.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i det nu föredragna utlåtandet hemställt.

Vid förnyad föredragning av statsutskottets utlåtande nr 14, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag om anslag under sjätte huvudtiteln till kommittéer och

utredningar genom sakkunniga, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Vid ånyo skedd föredragning av jordbruksutskottets utlåtande nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avlöningsförmåner till viss lärarpersonal vid lantbruks- och lantmannaskolor under tjänstledighet för militärtjänstgöring i anledning av anbefalld förstärkt försvarsberedskap m. m., bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogos och bordlades på begäran Kungl. Maj:ts denna dag avlämnade propositioner nr 23 och 26.

Herr von Heland erhöll på begäran ordet och yttrade: Herr talman! I ett *Interpellation ang. säkerställande av livsmedelsförsörjningen vid allmän mobilisering.* anförande här i kammaren år 1938 anförde jag bland annat:

»Bland de förberedelser, som nu för tiden vidtagas för att stärka ett lands motståndskraft vid internationella förvecklingar, intaga åtgärder till förbättrande av landets försörjningsläge en framträdande plats. I ett nutida krig väntar man icke, att några medel skola lämnas oförsökta för krigets vinnande. Varje land har därför haft anledning granska sina svaga punkter, och praktiskt taget varje stat har härvid funnit, att ett medel att bringa landet på fall är avspärrning av handelsförbindelserna. Det är med andra ord den moderna statens känslighet i försörjningshänseende som befunnits utgöra dess mest ömtåliga mekanism. Det är icke allenast en social fråga, utan även ett viktigt försvarsintresse att se till, att landets befolkning vid konflikt ej bringas till förtvivlan genom svält. Jag är ej övertygad om, att man kan utgå ifrån, att arbetskraftsbehovet vid jordbruket vid krigstillfälle har någon större elasticitet. Denna min uppfattning grundar sig på det faktum, att arbetskraften vid jordbruket torde behövas för att säkerställa bränsletillgången. Vad vedbränslet beträffar ha vi inom landets gränser givetvis fullt tillräckliga kvantiteter för att klara oss icke blott i normala fall, utan även vid en avspärrning, då ökade krav komma att ställas på grund av vedens användning som ersättning för kolbränsle och bensin. Men det kräver en väsentligt utökad arbetskraft att få fram veden, vilket torde medföra, att jordbrukets folk får betydligt tyngre arbetsbördan än under normala tider.»

Även vid andra tillfällen har jag här i kammaren framfört erinringar och påpekanden i dessa för landet livsviktiga frågor, och jag har den uppfattningen, att det utan en effektiv folkförsörjning under ett krig torde vara meningslöst att mobilisera stridskrafterna.

År 1938 avlämnade jag en mycket utförlig motion i ämnet, varvid jag hemställde om viss utredning för att vid mobilisering säkerställa driften vid jordbruket och dess binärningar.

Utskottet avsåg utredningskravet med motiveringen, att myndigheterna skulle ha sin uppmärksamhet riktad på spörsmålen och att de jämväl skulle till Kungl. Maj:t göra de framställningar, som kunde vara påkallade. Det intresserar säkerligen i allra högsta grad landets befolkning nu, då det brinner i knutarna, att få reda på vad som gjorts och hur regeringen ser på frågan.

Det är allmänt bekant, att man inom jordbrukarleden är synnerligen bekymrad inför mobiliseringsutsikterna. De uppslag, som man nu söker förverkliga, synas nämligen endast i ringa mån kunna förbättra läget. Ett snabbt klarläggande från regeringens sida torde vara önskvärt för att lugna stämningen och för att exempelvis onödiggöra planläggandet av nedslaktning av djur-

Interpellation ang. säkerställande av livsmedelsförsörjningen vid allmän mobilisering. (Forts.)

besättningar, åkrarnas läggande i vall och lagring av vedbränsle för eget behov i större utsträckning.

Enligt uppskovskungörelsen meddelar rikskommissionen på ansökan uppskov med inställelse till värnpliktstjänstgöring vid mobilisering. År 1935 fattade rikskommissionen principbeslutet att endast i sällsynta fall bevilja uppskov för jordbrukets värnpliktiga, och år 1937 kom man vid ny prövning av principen till samma uppfattning. Sålunda har under senare år, enligt uppgift efter regeringens beslut, endast beviljats uppskov för några hundra man inom jordbruksnäringen, vilket antal icke ens utgör 1 % av samtliga beviljade uppskov. Att det nu tillämpade systemet för uppskovsärenden är av ytterst ringa värde för jordbruksnäringen synes påtagligt.

Kristidsnämndernas försök att ordna arbetsblock kunna tänkas möjliggöra den nödvändigaste driften i närheten av samhällen och möjligen även på ett fåtal andra ställen, men den optimism, som nu finns hos dem, som skola ordna dessa arbetsblock, kommer säkerligen om ej förr, så otvivelaktigt vid allmän mobilisering, att försvinna, om ej lämpliga ytterligare åtgärder vidtagas.

De organisationer, som nu nedlägga ett intresserat arbete för att landets kvinnor skola fullgöra sin medborgarplikt vid krig, ha funnit, att endast ett ytterst ringa antal ha intresse och äro lämpliga för jordbruksarbete. Som exempel kan nämnas, att i Stockholm ha i Kvinnlig beredskapstjänst inregistrerats c:a 140,000 kvinnor, men av dessa ha endast 28 i jordbruksarbete kunniga kvinnor förklarat sig villiga att delta i sådant arbete, dessutom äro 54 villiga men ej kunniga att delta i jordbruksarbete.

Vidare äro 135 kvinnor inregistrerade såsom kunniga i jordbruksarbete, fastän de ej förklarat sig villiga till dylikt arbete. Dessutom finnas en del i beredskapstjänst inregistrerade kvinnor, som uttryckt önskan att få delta i jordbruksarbete, fastän de ej bundit sig vid mobilisering. I ett så typiskt landsbygdslän som Kronobergs län äro av 25,000 inregistrerade kvinnor endast 1,000 villiga till jordbruksarbete. Någon mera vittgående hjälp torde sålunda denna beredskapstjänst ännu så länge ej kunna skänka jordbruket. Hade riksdagen gått med på motionen om utredning av kvinnlig samhällstjänst, hade läget otvivelaktigt varit bättre nu.

Vidare ha vi lagen om arbetsplikt. Denna lag är givetvis nödvändig och dess idé riktig, men tror någon verkligen, att man genom lagen skall nå verklig effekt vid jordbruket? Viss omplacering av arbetskraften vid mobilisering kommer att erfordras, men i de flesta yrken behövs det utbildning och handlag, och detta icke minst inom jordbruksnäringen och dess binärningar. Man kan alltså vara på det klara med, att ju mer arbetskraften förändras, desto mer minskas arbetsresultatet.

Jag har den bestämda uppfattningen, att jordbruksproduktionen vid mobilisering kommer att nedgå katastrofartat, därest ej ytterligare bestämmelser utfärdas och lämpliga åtgärder vidtagas.

Visserligen befinner sig jordbruket just nu i en överskottskris, och inom landet ha vi stora livsmedelslager och råvaror för livsmedelsproduktionen, men hur länge kunna vi enligt regeringens uppfattning uthärda en avspärning med starkt minskad jordbruksproduktion inom landet? Även om man vid ett krisläge kan tänka sig, att förbrukningen av livsmedel skall kunna minskas med bortåt 20 procent, bör man beakta, att vi *redan under normala skördeår* ha avsevärda importbehov. Sålunda:

Spannmål	c:a 100,000 ton
Fettämnen	» 30,000 »
Fisk och sill	» 25,000 »

Interpellation ang. säkerställande av livsmedelsförsörjningen vid allmän mobilisering. (Forts.)

och för att den inhemska livsmedelsproduktionen ej skall minskas importera vi

Superfosfat	e:a	140,000	ton
Kali 40 %	»	75,000	»
Kvävegödsel	»	100,000	»
Kraftfoder	»	200,000	»

Jag önskar ännu en gång, kanske i elfte timmen, framlägga några förslag i denna betydelsefulla fråga, vilka förslag snabbt kunna realiseras.

Man kan icke fordra, att officerarna på rikskommissionens uppskovsavdelning skola vara i stånd att träffa avgörande rörande de inom jordbruket selsatta personer, som i första hand böra få uppskov, och det hittills existerande s. k. samarbetet med hushållningssällskapen saknar betydelse. Större klarhet skulle vinnas, om dessa ärenden uppsamlades länsvis och efter yttrande av respektive hushållningssällskap för avgörande översändes till uppskovsavdelningen. Ännu fördelaktigare för livsmedelsförsörjningen med hänsyn till anskaffandet av arbetskraft vore, om även avgörandet överlämnades åt länsstyrelserna. Det är dessutom nödvändigt, att ett väsentligt större antal uppskov beviljas än vad hittills varit fallet.

Man bör kunna förvänta, att de uppgifter, som nu komma att inflyta från arbetsblocken, skola giva en tydlig bild av läget. Dessa uppgifter kunna då bli vägledande för uppskovsärendena. Jag önskar i detta sammanhang påpeka, att i händelse man tänker sig verkställa en omfattande arbetskraftsflyttning inom jordbruket, så torde det också vara nödvändigt att låta sådana personer få uppskov, som äro i stånd utbilda den vid jordbruk ovana arbetskraften och leda arbetet.

De militära myndigheternas huvudintresse är givetvis att minsta möjliga antal av de fullt utbildade och vapenföra mellan 20—45 år undandrages krigstjänsten. Den nuvarande militära organisationen kan vid mobilisering även mer än fullt uppsättas med denna kategori värnpliktiga. Av mindre intresse för krigsmakten äro, åtminstone i början av ett krig, de ej utbildade och framför allt de icke vapenföra, alltså grupp 4 enligt inskrivningsförordningen. De icke vapenföra avses att av de militära myndigheterna tagas i anspråk för viss arbetstjänst först efter hand som grupp 3 överflyttas från dylik tjänst till vapenutbildning. Nu nekas emellertid de icke vapenföra uppskov av rikskommissionen. Enligt min uppfattning borde med hänsyn till försvarsmaktens behov i stället kungöras, att vid mobilisering de icke vapenföra tills vidare ej inkallas. Ett sådant meddelande skulle säkerligen för många näringsidkare nu vara värdefullt. Som nämnts måste det militära kravet vara att få behålla utbildade vapenföra män, varför uppskov lättare borde kunna lämnas icke utbildade vapenföra. En dylik princip vore sålunda av värde för krigsmakten och gynnsam för rikskommissionen, som därigenom beredes möjlighet till större tillmötesgående vid avgörandet av sådana uppskovsansökningar, som gälla icke utbildade värnpliktiga.

Mina förslag kunna sammanfattningsvis anges sålunda:

1. Överförandet av uppskovsärendena i den omfattning dessa gäller jordbruket till länsstyrelserna.

2. Utslagsgivande för uppskovsärendena bör ej vara lantbrukens storlek utan behovet i arbetsblocken och lantbrukens betydelse ur produktionssynpunkt.

3. Väsentligt ökat antal uppskov måste beviljas vid jordbruket för utbildning och ledning av den nya arbetskraften.

4. Icke vapenföra skola meddelas, att de vid mobilisering inkallas först vid behov och i ett senare skede.

Interpellation ang. säkerställande av livsmedelsförsörjningen vid allmän mobilisering. (Forts.)

5. Icke vapenutbildade böra i första hand kunna erhålla uppskov.

6. Utredning angående kvinnlig samhällstjänst bör genomföras.

I regeringsförklaringen uttalades bl. a.: »Tidsläget bjuder enig samling kring de stora uppgifterna, av vilka fortsatt förstärkning av försvarsberedskapen och folkförsörjningens tryggande äro dominerande.»

Jag anhåller därför om kammarens tillstånd att till hans excellens statsministern få rikta följande interpellation:

Anser hans excellens statsministern, att tillräckliga åtgärder äro vidtagna för att säkerställa livsmedelsförsörjningen vid allmän mobilisering? Därest så icke är fallet, vilka åtgärder ämnar regeringen vidtaga för att säkerställa densamma?

Anser hans excellens statsministern, att de förslag jag här framställt kunna vara lämpliga utgångspunkter för vidare åtgärders vidtagande samt, i så fall, ämnar regeringen omedelbart vidtaga dylika åtgärder?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågavarande spörsmål finge framställas.

Herr statsrådet *Wigforss* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition nr 24, med förslag till lag angående preskription av vissa riksbankssedlar av äldre typ.

Den kungl. propositionen föredrogs och blev därvid på begäran bordlagd.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 11.45 f. m.

In fidem
G. H. Berggren.

Lördagen den 3 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 4 e. m.; och dess förhandlingar leddes av herr förste vice talmannen.

Herr statsrådet *Bergquist* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 27, angående Sveriges deltagande i internationella skogsvårdscentralen i Berlin;

nr 28, angående indragning av de med universitetsprofessorerna i praktisk teologi förenade prebendena;

nr 29, angående försäljning av mark från vissa kronoegendomar m. m.;

nr 30, med förslag till förordning om ändrad lydelse av § 2 mom. 1 och § 3 mom. 2 förordningen den 21 juni 1922 (nr 277) angående postsparbanken;

nr 31, angående bemyndigande för Kungl. Maj:t att besluta om tilläggsavgift för vissa postexpeditioner vid postverkets expedition å centralstationen i Stockholm;

nr 33, med förslag till ändrad lydelse av §§ 5, 6, 25 och 43 regeringsformen samt § 38 riksdagsordningen;

nr 38, angående dispositionsrätten till visst anslag å förskottsstaten för försvarsväsendet m. m.; samt

nr 39, med förslag till förordning om fortsatt tillämpning av förordningen den 8 juni 1923 (nr 155) angående omsättnings- och utskänkningskatt å spritdrycker.

Justerades protokollen för den 26 och den 30 nästlidne januari.

Upplästes en till kammaren inkommen ansökning, som jämte därvid fogat läkarintyg var så lydande:

Till riksdagens första kammare, Stockholm.

I enlighet med närslutna läkarintyg anhålles om ledighet från riksdagsarbetet t. o. m. den 6 februari 1940.

Teg, Umeå den 31 januari 1940.

J. M. Bäckström.

Att riksdagsmannen *J. M. Bäckström*, Umeå, på grund av luftrörskatarr är oförmögen att delta i riksdagens förhandlingar under tiden fr. o. m. 1 februari—6 februari 1940 intyggas härmed.

Umeå den 31 januari 1940.

S. Ekvall,
läsaretsläkare.

Den begärda ledigheten beviljades.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 23, angående försäljning av ett till landsfiskalsbostället Rinkeby 3¹ i Danderyds socken av Stockholms län hörande område.

Föredrogs och hänvisades till bankoutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 24, med förslag till lag angående preskription av vissa riksbankssedlar av äldre typ.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 26, angående befrielse för dödsboet efter legitimerade veterinären A. A. A. Norlén från viss ersättningskyldighet.

Vid föredragning av Kungl. Maj:ts denna dag avlämnade propositioner nr 27—31, 33, 38 och 39 blevo desamma på begäran bordlagda.

*Interpellation
ang. åtgärder
för ökning av
vedproduk-
tionen.*

Herr **Mannerskantz** erhöll på begäran ordet och anförde: Herr talman! I skrivelse till Kungl. Maj:t har statens vednämnd anmält, att svårigheter synas föreligga för säkerställande av försörjningen med brännved för bränslesäsongen 1940—1941 samt föreslagit olika åtgärder för att öka upphuggningen av ved.

Bland dessa åtgärder förefinnes även tanken på att tillämpa förfogandelagen gentemot skogsägarna med åläggande för dem att upphugga viss mängd brännved i förhållande till vars och ens skogsareal.

Den förnämsta orsaken till att tillräckliga mängder ved eventuellt icke upphuggits torde vara, att de priser, varom hittills varit tal, varit så låga, att de — särskilt för pannveden — i ogynnsamt belägna skogsskiften icke mer än nått och jämnt täckt huggnings- och utdrivningskostnaderna. För andra vedsorter ha priserna varit sådana, att det i många fall varit ekonomiskt fördelaktigare att tillverka andra virkessortiment såsom massaved, props, kubb eller slanor för industriens behov eller för export. En allmän höjning av hugglöner och löner till dem, som köra ut veden till vägarna, har förekommit, även om detta måhända icke skett i den utsträckning som erfordras för att även ovant folk skall kunna erhålla skäligen dagsförtjänst.

Det enklaste sättet att få vedhuggningen i gång i ännu större omfattning än vad redan skett — åtminstone sedan timmerhuggningen närmar sig sin avslutning — torde vara ett klart tillkännagivande att högre priser komma att få gälla än vad hittills varit fallet.

Garantipriserna behöva måhända icke i detta skede höjas, men bestämda och bindande uttalanden från regeringens eller vednämndens sida erfordras för att avlägsna det hot, som hela höstens och vinterns prispolitik utgjort för skogsägarna.

Skulle statliga tvångsåtgärder tillgripas, skulle liksom under förra världskriget detta säkerligen komma att medföra stora olägenheter, ett stelt tillämpande skulle komma att vara fördärvbringande för många skogsbestånd och priserna skulle säkerligen icke komma att stanna vid den nivå, som står i samklang med finansministerns allmänna antiinflationspolitik. Kostnaderna för staten skulle därjämte bli onödigt stora.

Då Kungl. Maj:t blivit utrustad med stora fullmakter och då enligt min uppfattning förslag av onödigt ingripande och skadlig beskaffenhet framskymtat, är det av vikt att erhålla klarhet om hur Kungl. Maj:t avser att använda sin fullmakt på ifrågavarande område.

Interpellation ang. åtgärder för ökning av vedproduktionen. (Forts.)

Jag får därför anhålla om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet framställa följande frågor:

1. Kan man räkna med att från regeringens sida vidtagas sådana åtgärder eller göras sådana uttalanden, att frågan om priset på brännved icke längre kommer att utgöra ett hämmande moment för vedproduktionen?

2. Om eventuella åtgärder planläggas för tvångsåtgärder gentemot landets skogsägare i och för ökad vedproduktion, är regeringen villig att inhämta riksdagens mening om dessa förslag, innan de bringas i verkställighet?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågakvarande spörsmål finge framställas.

Anmäldes och bordlades

statsutskottets utlåtanden:

nr 1, angående regleringen för budgetåret 1940/41 av utgifterna under riksstatens första huvudtitel, innefattande anslagen till hov- och slottsstaterna;

nr 15, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar under rubriken Utgifter å driftbudgeten, För flera huvudtitlar gemensamma frågor;

nr 16, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40, i vad propositionen avser andra huvudtiteln;

nr 17, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40, i vad propositionen avser femte huvudtiteln;

nr 18, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40, i vad propositionen avser sjunde huvudtiteln;

nr 19, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40, i vad propositionen avser framställning om anslag till kapitalinvestering i statens allmänna fastighetsfond för anordnande av skyddsrum m. m. vid fångvårdsanstalterna;

nr 20, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40, i vad propositionen avser framställning om anslag till kapitalinvestering i statens allmänna fastighetsfond för anordnande av skyddsrum vid statens sinnessjukhus;

nr 21, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40, i vad propositionen avser första huvudtiteln;

nr 22, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40, i vad propositionen avser tredje huvudtiteln;

nr 23, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40, i vad propositionen avser tionde huvudtiteln;

nr 24, i anledning av Kungl. Maj:ts i propositionen angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 gjorda framställning om anslag till kapitalinvestering i statens allmänna fastighetsfond till istandsättning av beskickningshuset i Madrid;

nr 25, i anledning av Kungl. Maj:ts i propositionen angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 gjorda framställning om anslag till kapitalinvestering i fonden för förslag till statsverket till anläggningar för oljelagring ovan jord;

nr 26, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag om anslag på tilläggsstat II för statens järnvägar;

nr 27, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag om kapitalinvesteringar i luftfartsfonden; och

nr 28, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag om anslag till ändringsarbeten m. m. i rikets allmänna kartverks lokaler;

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 17 juni 1932 (nr 245) angående rätt för Konungen att åsätta särskild tullavgift; och

nr 2, i anledning av väckt motion om anstånd med avgivande av självdeklaration för vissa värnpliktiga;

första lagutskottets utlåtanden:

nr 1, i anledning av verkställd granskning av justitieombudsmannens ämbetsförvaltning;

nr 2, i anledning av verkställd granskning av militieombudsmannens ämbetsförvaltning; och

nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag med vissa bestämmelser om fraktfart med svenska fartyg, m m.; samt

jordbruksutskottets utlåtande nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts i propositionen angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 under nionde huvudtiteln gjorda framställningar.

Upplästes och lades till handlingarna följande till kammaren inkomna

*Protokoll, hållet vid sammanträde med herr talman-
nen i riksdagens första kammare och de kammarens
ledamöter, som blivit utsedda att jämte herr talman-
nen tillsätta kammarens kanslipersonal och vaktbetjä-
ning, den 31 januari 1940.*

Herrar deputerade, som vid tillsättning den 12 innevarande månad av kammarens kanslipersonal beslutit, att med tillsättningen av en stenografbefattning hos kammaren skulle tills vidare anstå, antogo nu till innehavare av denna befattning fr. o. m. den 1 nästkommande februari tills vidare extra befattningshavaren i kammarrätten F. Thorvall, med skyldighet för honom att vid behov och i den mån så ske kunde utföra jämväl annan tjänstgöring hos riksdagen.

Här skulle antecknas, att kanslisten hos kammaren T. Vide, som den 12 innevarande januari erhållit tjänstledighet tills vidare från kanslistbefattningen för fullgörande av honom åliggande militär tjänstgöring, efter avslutad sådan tjänstgöring den 23 januari inträtt i tjänst som kanslist hos kammaren.

Ar och dag som ovan.

In fidem
G. H. Berggren.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 4.18 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.

Tisdagen den 6 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 4 e. m.

Herr *Karlsson, Karl*, anmälde, att han åter infunnit sig vid riksdagen.

Justerades protokollet för den 31 nästlidne januari.

Upplästes en till kammaren inkommen ansökning, som jämte därvid fogat läkarintyg var så lydande:

Till riksdagens första kammare.

Med åberopande av närlagda läkarintyg anhåller undertecknad om ledighet från riksdagsarbetet tillsvidare.

Norrköping den 1 februari 1940.

Alb. Bergström.

Riksdagsman *Alb. Bergström* är på grund av hjärtsjukdom tills vidare oförmögen att delta i riksdagsarbetet intygas.

Norrköping den 31 januari 1940.

Ivan Wildner,
leg. läkare.

På gjord proposition bifölls ansökningen för den tid, det i åberopade läkarintyget omförmälda hindret varade.

Herr statsrådet *Bergquist* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 41, angående anslag till åtgärder för avhjälpande av stråfoderbrist på Öland; och

nr 42, angående anvisande av medel för uppförande av bostadsbyggnad å hemmanen Kurravaara nr 5 och 7 i Jukkasjärvi socken.

Anmäldes och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 14, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående beviljande av lån till aktiebolaget Kattstrupeforsen m. m.;

nr 15, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anordnande av luftskyddsrum i vissa postverket tillhöriga fastigheter; samt

nr 16, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag om anslag under sjätte huvudtiteln till kommittéer och utredningar genom sakkunniga.

Anmäldes och godkändes jordbruksutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 17, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avlöningsförmåner till viss lärarpersonal vid lantbruks- och lantmannaskolor under tjänstledighet för militärtjänstgöring i anledning av anbefalld förstärkt försvarsberedskap m. m.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 27, angående Sveriges deltagande i internationella skogsvårdscentralen i Berlin.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition, nr 28, angående indragning av de med universitetsprofessorerna i praktisk teologi förenade prebendena.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 29, angående försäljning av mark från vissa kronoegendomar m. m.

Föredrogs och hänvisades till bankoutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 30, med förslag till förordning om ändrad lydelse av § 2 mom. 1 och § 3 mom. 2 förordningen den 21 juni 1922 (nr 277) angående postsparbanken.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 31, angående bemyndigande för Kungl. Maj:t att besluta om tilläggsavgift för vissa postexpeditioner vid postverkets expedition å centralstationen i Stockholm.

Föredrogs och hänvisades till konstitutionsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 33, med förslag till ändrad lydelse av §§ 5, 6, 25 och 43 regeringsformen samt § 38 riksdagsordningen.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 38, angående dispositionsrätten till visst anslag å förskottsstaten för försvarsväsendet m. m.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 39, med förslag till förordning om fortsatt tillämpning av förordningen den 8 juni 1923 (nr 155) angående omsättnings- och utskänkningsskatt å spritdrycker.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran statsutskottets utlåtanden nr 1 och 15—28, bevillningsutskottets betänkande nr 1 och 2, första lagutskottets utlåtanden nr 1—3 samt jordbruksutskottets utlåtande nr 2.

Föredrogos och bordlades på begäran Kungl. Maj:ts denna dag avlämnade propositioner nr 41 och 42.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 4.10 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.
